

Nr 410.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.; given Stockholms slott den 27 maj 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.

Häriigenom förordnas som följer:

§ 1.

Utan hinder av vad i § 27 värnpliktslagen stadgas rörande värnpliktigs utbildningstid må Konungen förordna,

dels att första tjänstgöringen för vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass skall

vid fotfolket utgöra etthundratjugu dagar och taga sin början under första eller andra året,

vid trängen i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst utgöra etthundratjugu dagar,

vid trängen i egentlig sjukvårdstjänst utgöra etthundrafemtio dagar och taga sin början under andra året, samt

vid intendenturtrupperna utgöra etthundraåttio dagar;

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 1 saml. 371 häft. (Nr 410.) 1806 19 1

dels ock att tjänstgöringstiden för icke vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, med undantag av dem, som nämnas under B eller C i § 27 mom. 2, skall utgöra sammanlagt tvåhundredtio dagar.

§ 2.

Uti § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskriven uttagning för utbildning till underbefäl eller fackmän skall icke äga rum bland värnpliktiga, tillhörande 1919 års klass.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt dära meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 27 maj 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen yttrade chefen för förstnämnda departement, statsrådet Nilson, följande:

»Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 9 sistlidne januari av frågan om reglerandet av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel anförde jag till statsrådsprotokollet bland annat följande:

På grund av den härjande farsot, som sedan sommaren 1918 övergått vårt land och som alltjämt fortgår, hava rekrytövningarna med 1918 års värnpliktiga blivit uppskjutna och endast det antal värnpliktiga blivit inkallat — till stor del efter frivillig anmälan — vilket funnits oundgängligen behöfligt för hästskötsel, vård av persedlar o. d. Huruvida och när denna årsklass bör under innevarande år inkallas till fullgörande av den sålunda uppskjutna övningen, kan för

närvarande icke bedömas. Men under alla förhållanden är det redan nu uppenbart, att ifrågavarande övning icke kan komma att taga sin början förr än fram på våren 1919, och således måste erhålla en annan förläggning än den som stadgas i nu gällande värnpliktslag, samt att övningstiden måste komma att högst avsevärt förkortas. Starka skäl synas mig föreligga för att även frågan om övning av 1919 års värnpliktiga bör under nuvarande förhållanden på motsvarande sätt hållas öppen. De hårt ansträngda statsfinanserna kräva oavvisligen, att utgifterna under fjärde huvudtiteln ytterligare nedbringas under de belopp, som även efter de av mig förut antydda besparingarna skulle komma att erfordras, därest samtliga anslag till de värnpliktigas övningar och därmed sammanhängande behov skulle upptagas efter beräkning enligt den nu stadgade övningstiden och med hänsyn tagen till den utomordentliga prisstegringen på allt som hör till de värnpliktigas förplägnad, utrustning m. m. Härtill kommer, att det med hänsyn till den blivande allmänna revisionen av försvarsväsendet icke kan undgå att väcka betänkligheter att inkalla 1919 års värnpliktiga till övning enligt nu gällande plan, så mycket mera som behovet av arbetskraft till det produktiva arbetet måste förutses bli synnerligen starkt under den närmaste tiden, då med den blivande freden vårt näringsliv efter allt att döma står inför i hög grad krävande uppgifter.

Dessa frågor, såväl angående de uppskjutna övningarna med 1918 års värnpliktiga som angående övningar med årsklassen 1919, är det min avsikt att underställa den förutnämnda, av Kungl. Maj:t tillsatta försvarskommissionens prövning, och torde sedermera propositioner i dessa spörsmål böra till riksdagen avlåtas. Det är sålunda icke möjligt att för närvarande taga definitiv ståndpunkt till de anslag på 1920 års stat, som bero av den sistnämnda frågan om övningarna med årsklassen 1919. Å andra sidan måste vid beräkningen av dessa anslag hänsyn tagas till att denna fråga, på sätt jag anfört, för närvarande bör hållas öppen, då i annat fall anslagen skulle komma att uppföras till belopp, som den finansiella ställningen icke medger och som sannolikt icke komma att bli erforderliga under förutsättning av den omläggning av övningarna, som kan komma att beslutas. På grund härav, och då utgångspunkter för en annan beräkning av anslagen än som hittills följts icke äro för handen, förr än frågan om själva övningarna blivit av Kungl. Maj:t prövad, har jag ansett mig på annat sätt böra verkställa den reduktion av huvudtitelns slutsumma, som det statsfinansiella läget kräver. De ordinarie anslagen till underhåll och övningar äro av mig uppförda med de belopp, som skulle erfordras enligt nu gällande bestämmelser och enligt de

priser, som förefunnos före den under krigstiden inträdda stegringen. Däremot har jag icke upptagit de förstärkningsanslag, som av prisstegringen skulle föranledas för ifrågavarande poster, därest övningarna komme att i nu stadgad utsträckning genomföras. Till vilka belopp dessa förstärkningsanslag i så fall bort uppföras, erbjuder stora vanskligheter att avgöra. Utan att göra något uttalande i saken anser jag mig emellertid böra nämna, att de enligt arméförvaltningens anslags-
askanden skulle uppgå till i runt tal 31 miljoner kronor. Jag har ansett mig kunna vidtaga denna anordning på grund därav, att jag utgått från den uppfattningen, att 1919 års värnpliktiga, tilldelade infanteriet, på anförda skäl i varje fall icke böra inkallas till övning förrän på våren 1920, och att övningstiden för ifrågavarande årsklass i sådant fall kommer att betydligt förkortas, vilket medför en motsvarande sänkning av kostnaderna.

De anslagsbelopp, som sålunda av mig föreslås att uppföras under hithörande titlar på 1920 års stat, äro följaktligen tills vidare provisoriska. Den definitiva regleringen av dessa anslag bör ankomma på senare beslut, vare sig under 1919 års riksdag eller å tilläggsstat vid 1920 års riksdag, och lärer förslag om denna definitiva reglering i sinom tid böra av Kungl. Maj:t föreläggas riksdagen.'

Rörande värnpliktiga av 1918 års klass har Kungl. Maj:t numera uti proposition den 9 innevarande månad (nr 401) för riksdagen framlagt förslag till lag angående befrielse för nämnda värnpliktiga från fullgörande av viss värnpliktstjänstgöring i fredstid m. m.

Spörsmålet om den tjänstgöring, som bör åligga de värnpliktiga av 1919 års klass, har av mig hittills icke blivit upptaget, huvudsakligen av den anledning, att det syntes mig angeläget att avvakta, huruvida icke dessförinnan den väntade fredsuppgörelsen skulle komma till stånd och särskilt den stora frågan om nationernas förbund, vilken framförts från alla kulturfolk, erhålla en lösning. Såsom i mitt ovan anförda yttrande till statsrådsprotokollet framhölls, måste den blivande revisionen av vårt försvarsväsende, i syfte att anpassa detsamma efter folkets bärkraft och den fredliga kulturens behov, utgå från de förhållanden i världen och den internationella rättsordning, som genom freden upprättas, och även för en provisorisk reglering av 1919 års värnpliktigas tjänstgöring skulle det uppenbarligen hava varit av vikt att kunna taga hänsyn till en definitiv fredsuppgörelse. Då emellertid en sådan ännu icke kommit till stånd, och då det såväl för uppgörande av statsregleringen för år 1920 som av andra skäl är oundgängligen nödvändigt, att beslut i denna fråga fattas av den nu församlade riksdagen, anhåller

jag att nu få framlägga förslag till proposition i sagda ärende. Därvid bör betonas, att detta förslag endast är avsett såsom ett provisorium och förty begränsas till vad som nu ovillkorligen måste ordnas, nämligen den första tjänstgöringen, ävensom att detsamma icke på något sätt föregriper den blivande fullständiga revisionen av vårt försvarsväsende eller förhindrar 1920 års riksdag att, därest förändrade förhållanden sådant påkalla, på nytt upptaga frågan angående de värnpliktigas tjänstgöring till omprövning.

I ovan berörda yttrande till statsrådsprotokollet den 9 sistlidne januari framhöll jag, att såväl statsfinansiella hänsyn som andra omständigheter måste väcka betänkligheter mot att inkalla värnpliktiga av 1919 års klass till övning enligt nu gällande plan, samt att värnpliktiga av denna årsklass, tilldelade infanteriet, i varje fall icke borde inkallas till övning förr än på våren 1920. Den plan för tjänstgöring för 1918 års klass, vilken ingår i förutnämnda proposition nr 401, avser också, att vissa kontingenter av de infanteriet tilldelade värnpliktiga av denna årsklass skola tjänstgöra under de sista månaderna av år 1919 och de första månaderna av år 1920, alltså under en tid, då enligt hittills gällande ordning värnpliktiga av 1919 års klass skulle vara inkallade till tjänstgöring, och förutsätter följaktligen en förskjutning av tjänstgöringen för 1919 års klass, tillhörande infanteriet, till en senare del av år 1920. Jag ämnar i anslutning härtill föreslå, att tjänstgöringen för ifrågavarande värnpliktiga förlägges till år 1920, med början under våren, sedan den sista kontingenten av 1918 års klass fullgjort sin tjänstgöring, samt till tiden begränsas enligt vad i mitt berörda yttrande till statsrådsprotokollet antyddes.

Enligt gällande värnpliktslag är utbildningstiden för flertalet *fotfolket* tilldelade vapenföra värnpliktiga bestämd till sammanlagt 340 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 250 dagar, som tager sin början under första året, samt en repetitionsövning om 30 dagar under vart och ett av andra, tredje och fjärde åren.

Av hela antalet fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga uttagas enligt § 26 mom. 2 värnpliktslagen högst 14 procent för utbildning till underbefäl och fackmän. För dessa är enligt § 27 mom. 1 utbildningstiden bestämd till sammanlagt 400 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 310 dagar, som börjar under första året, samt en repetitionsövning om 30 dagar under vart och ett av andra, tredje och fjärde åren.

Beträffande vapenföra värnpliktiga, som för utbildning vid Norrbottens regemente eller Gottlands infanteriregemente uttagits från annat

regementes inskrivningsområde, ävensom i fråga om värnpliktiga, som tilldelats Karlskrona eller Vaxholms grenadjärregementen, äro vissa jämkningar med avseende å tjänstgöringstidens fördelning medgivna. Ifrågasvarande värnpliktiga äga sålunda, på sätt Konungen förordnar, fullgöra, de till Norrbottens regemente eller Gottlands infanteriregemente uttagna, första tjänstgöringen samt en, två eller tre repetitionsövningar i en följd med början under första eller andra året, samt de till Karlskrona eller Vaxholms grenadjärregementen uttagna första tjänstgöring och första repetitionsövning i en följd med början under första eller andra året.

Då nu fråga är om en begränsning av tjänstgöringstiden för infanteriet tilldelade vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, kunde det givetvis ligga nära till hands att härvid anknyta till den ordning, som var bestämd i 1901 års värnpliktslag. Enligt denna voro samtliga fotfolket tilldelade vapenföra värnpliktiga skyldiga att fullgöra en första tjänstgöring om 150 dagar, under andra året, vilken tjänstgöring i allmänhet tog sin början i april månad. Med hänsyn till angelägenheten av att under nu rådande förhållanden kunna i möjligaste mån ägna alla till buds stående krafter åt det produktiva arbetet ävensom i betraktande av den statsfinansiella ställningen, vilken nödvändiggör erforderliga besparingar, torde för den årsklass, varom nu är fråga, tiden för första tjänstgöringen böra bestämmas något kortare, och finner jag mig kunna föreslå, att den begränsas till 120 dagar. Vad repetitionsövningarna angår, finnes icke anledning att förelägga innevarande riksdag något förslag till ändring.

Beträffande de för utbildning vid Norrbottens regemente eller Gottlands infanteriregemente från annat regementes inskrivningsområde uttagna vapenföra värnpliktiga ävensom i fråga om vapenföra värnpliktiga, som tilldelats Karlskrona eller Vaxholms grenadjärregemente, erfordras icke några särskilda bestämmelser, enär värnpliktslagens avfattning lämnar Kungl. Maj:ts tillfälle att på lämpligaste sättet ordna tjänstgöringen med hänsyn till vad förhållandena kräva.

På grund av den omläggning av tjänstgöringsförhållandena, som enligt vad ovan nämnts är avsedd att äga rum, torde någon uttagning för utbildning till underbefäl eller fackmän icke lämpligen böra ske bland fotfolket tilldelade värnpliktiga av 1919 års klass.

Vad specialvapnen angår, ifrågasättes nu icke någon ändring av de uti värnpliktslagen givna bestämmelserna rörande övningstidens längd och fördelning för vapenföra värnpliktiga, tilldelade *rytteriet, fältartilleriet, positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna* samt *fältingenjör- och fälttelegraftrupperna*. Vid dessa vapenslag är nämligen tjänstgöringstidens såväl längd som fördelning bestämd med hänsyn till

de vid desamma rådande särskilda förhållandena, och någon ändring härutinnan, även av provisorisk natur, torde icke kunna vidtagas utan en förutgående närmare utredning, vilken nu icke medhunnits.

Annorlunda ställa sig förhållandena vid *trängen* och *intendenturtrupperna*. Enligt värnpliktslagen utgör utbildningstiden för dessa vapenslag tilldelade vapenföra värnpliktiga sammanlagt 240 dagar. Denna tjänstgöring fullgöres, på sätt Konungen närmare förordnar:

vid *trängen* i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst med en första tjänstgöring om 150 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt med tre repetitionsövningar, var och en om 30 dagar, före utgången av fjärde eller femte året,

vid *trängen* i egentlig sjukvårdstjänst med en första tjänstgöring om 180 dagar, som tager sin början under första året, samt med en repetitionsövning om 30 dagar under vardera av andra och fjärde åren, samt

vid *intendenturtrupperna* med en första tjänstgöring om 210 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt med en repetitionsövning om 30 dagar under fjärde året.

Enligt § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen skola för utbildning till underbefäl eller fackmän uttagas av *trängen* i egentlig trängtjänst samt *intendenturtrupperna* tilldelade vapenföra värnpliktiga högst 14 procent samt av *trängen* i sjukbärartjänst och i egentlig sjukvårdstjänst tilldelade vapenföra värnpliktiga högst 10 procent. För de sålunda uttagna är utbildningstiden bestämd till sammanlagt 365 dagar, fördelade i en första tjänstgöring om 275 dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt tre repetitionsövningar, var och en om 30 dagar, före utgången av fjärde eller femte året.

Vad de *trängen* i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst tilldelade värnpliktiga angår, synas förhållandena icke påkalla, att första tjänstgöringen för dessa bestämmes längre än vid fotfolket. Första tjänstgöringen torde därför för ifrågavarande värnpliktiga böra nedsättas från 150 dagar till 120 dagar.

För de *trängen* i egentlig sjukvårdstjänst tilldelade värnpliktiga är, som ovan nämnts, första tjänstgöringen fastställd till 180 dagar. I gengäld härtill hava de att fullgöra endast två repetitionsövningar. Då någon ändring beträffande dessa övningar icke är avsedd att nu vidtagas, men den sammanlagda tjänstgöringstiden för ifrågavarande värnpliktiga icke bör vara längre än för övriga *trängen* tilldelade värnpliktiga, torde tiden för första tjänstgöringen för de *trängen* i egentlig sjukvårdstjänst tilldelade böra avkortas med 30 dagar och alltså bestämmas till 150 dagar. Denna tjänstgöring bör taga sin början under andra året.

Av enahanda skäl bör jämväl tiden för första tjänstgöringen för de intendenturtrupperna tilldelade värnpliktiga minskas med 30 dagar eller från 210 dagar till 180 dagar.

I likhet med vad som föreslagits beträffande fotfolket, torde jämväl vid trängen och intendenturtrupperna den i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskrivna uttagningen för utbildning till underbefäl eller fackmän böra inställas.

För hären tilldelade vapenföra *studenter och likställda* utgör utbildningstiden sammanlagt 485 dagar. Denna tjänstgöring fullgöres, på sätt Konungen närmare förordnar, med en första tjänstgöring om minst 400 dagar, som tager sin början under första året, samt med en repetitionsövning under vart och ett av andra och tredje åren.

Sedan genom 1914 års härordning de dittills å truppförbandssterna uppförda särskilda officersvolontärbeställningarna indragits, sker soldatutbildningen av dem, som ämna taga anställning såsom officersaspiranter, tillsammans med de värnpliktiga studenterna. Enligt gällande utbildningsföreskrifter sammandragas särskilda officersaspirantskolor på hösten varje år efter repetitionsövningarnas avslutande. För att kunna bli antagen till officersaspirant erfordras att hava genomgått soldatutbildning. Med hänsyn härtill och av vissa andra skäl har första tjänstgöringen för värnpliktiga studenter och likställda hittills tagit sin början under senare hälften av juni månad. Med nu gällande föreskrifter för officersutbildningen torde någon framflyttning av denna tidpunkt icke kunna vidtagas, enär en tillfredsställande uttagning för officersaspirantskolorna då icke skulle kunna äga rum.

Efter officersaspiranternas avskiljande vidtager befälsutbildningen för övriga studenter och likställda, och pågår denna till början av repetitionsövningarna följande år. Därest, på sätt hittills ägt rum, huvudmassan av övriga värnpliktiga avslutat första tjänstgöringen under förra hälften av juli månad, skulle hinder icke hava mött att vid ungefär samma tidpunkt avsluta första tjänstgöringen för studenter och likställda. Med övergången från vinterlinjen till sommarlinjen blir detta emellertid icke möjligt, enär ifrågavarande värnpliktiga måste för såväl sin egen som truppförbandens utbildning vara i tjänst under sista delen av rekrytskolan, då övningar i pluton- och kompaniförband äga rum.

Men hänsyn till nu angivna förhållanden anser jag mig icke kunna föreslå någon avkortning av första tjänstgöringen för värnpliktiga studenter och likställda av 1919 års klass. Emellertid synes det mig med billigheten överensstämmande, att jämväl denna grupp värnpliktiga kommer i åtnjutande av den avkortning av den i värnpliktslagen stad-

gade tjänstgöringstiden, som kan åstadkommas genom att ifrågavarande värnpliktiga befrias från skyldigheten att fullgöra den till andra året (1920) förlagda repetitionsövningen.

Vad härefter angår *icke vapenföra värnpliktiga*, utgör utbildningstiden för dessa (studenter och likställda undantagna) sammanlagt 240 dagar eller samma dagantal som för vapenföra värnpliktiga vid trängen och intendenturtrupperna. Tjänstgöringen fullgöres antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren. Med hänsyn därtill att första tjänstgöringen för nyssnämnda värnpliktiga vid trängen och intendenturtrupperna skulle avkortas med 30 dagar, torde en motsvarande nedsättning av tjänstgöringstiden för nu ifrågavarande icke vapenföra böra ske. Denna torde alltså böra bestämmas till sammanlagt 210 dagar.

För icke vapenföra studenter och likställda utgör tjänstgöringstiden 365 dagar, och fullgöres tjänstgöringen i en följd med början under första eller andra året. För ifrågavarande värnpliktiga, vilka utbildas för vissa speciella befattningar, torde någon nedsättning av den sålunda stadgade tjänstgöringstiden icke nu böra ifrågasättas.»

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, statsrådet friherre Palmstierna, anförde härefter följande:

»I enlighet med värnpliktslagens föreskrifter fördelas marinens värnpliktiga till fyra olika tjänster, nämligen för flottan till *allmän tjänst*, *sjötjänst* eller *stationstjänst* samt för kustartilleriet till *kustartilleritjänst*.

De *allmän tjänst* tilldelade värnpliktiga äro sjömän till yrket, tillhöra sjömanshus och inskrivas vid inskrivningsförrättning för sjömanshus. De pläga inrycka omkring den 1 november det år, inskrivningen ägt rum, till tjänstgöring i en följd: de vapenföra under 360 dagar till slutet av oktober och de icke vapenföra under 240 dagar till slutet av juni påföljande år. De *sjötjänst* tilldelade värnpliktiga inskrivas vid inskrivningsförrättning inom rullföringsområde och uttagas i regel bland kust- och fiskarbefolkning, bland maskin- och verkstadspersonal samt i övrigt bland yrkesgrupper, som lämpa sig för tjänst vid flottan. De inrycka omkring den 1 februari året efter inskrivningen till tjänstgöring i en följd: de vapenföra under 360 dagar till slutet av januari påföljande år och de icke vapenföra under 240 dagar till slutet av september det år, under vilket inryckningen skett. De *stationstjänst* tilldelade värn-

pliktiga — skrivbiträden, militärarbetare, bagare, skraddare, skomakare m. fl. — inrycka i regel, såväl vapenföra som icke vapenföra, till 360, resp. 240 dagars tjänstgöring i en följd antingen i mitten av sommaren det år, inskrivningen ägt rum, eller omkring den 1 februari påföljande år, och ordnas inryckningen på sådant sätt, att ett tillräckligt antal av dessa yrkesmän finnes tillgängligt, huvudsakligen å flottans stationer, året om.

Vid *kustartilleriet* inrycka de vapenföra värnpliktiga av varje årsklass med ena hälften i början av november det år, inskrivningen ägt rum, och med andra hälften i början av februari påföljande år, i båda fallen till 323 dagars första tjänstgöring, varefter under fjärde året följer en 42 dagars repetitionsövning under augusti—september månader. De icke vapenföra värnpliktiga inrycka omkring den 1 juli det år, inskrivningen ägt rum, eller den 1 februari påföljande år, och ordnas inryckningen på sådant sätt, att dylika värnpliktiga finnas året om i tjänst med största antalet tjänstgörande under månaderna juli—september.

Oberoende av vad nu sagts inrycka vid marinen de värnpliktiga, som skola under fredstid tjänstgöra i 500 dagar (icke vapenföra 365—360 dagar) — studenter och likställda, ingenjörer, elektroingenjörer, tekniker, elektrotekniker, intendenten och läkare samt sjökaptener, styrmän och maskinister —, i allmänhet i juni månad det år, inskrivningen ägt rum, till tjänstgöring i en följd eller i vissa fall till första tjänstgöring.

För flottans vidkommande utgöra de *allmän tjänst* tilldelade värnpliktiga — vilka, såsom förut nämnts, inrycka omkring den 1 november det år, inskrivningen ägt rum — den viktigaste gruppen. De vapenföra av denna kategori värnpliktiga förläggas under sin tjänstgöringstid nästan uteslutande ombord å flottans fartyg, varför deras inkallande och tjänstgöring nära sammanhånga med omfattningen av fartygsrustningarna. Dessa bero i sin ordning under normala förhållanden av den övningsplan, vilken med hänsyn till flottans beredskap, övning av stampersonal m. m. anses lämplig. Storleken av fartygsrustningarna röner naturligen även, särskilt för närvarande, stark inverkan av det utrikespolitiska läget. På grund av svårigheten att bedöma den framtida utvecklingen härav synes någon ändring i fråga om inkallandet och tjänstgöringen för de allmän tjänst tilldelade vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass icke för närvarande böra ifrågasättas.

Beträffande de *sjötjänst* tilldelade värnpliktiga, vilka avses att inrycka omkring den 1 februari året efter inskrivningen, har dels med hänsyn till den tendens till ökning av antalet allmän tjänst tilldelade värnpliktiga, som i samband med handelssjöfartens utveckling är att emotse, och dels i betraktande därav, att behovet i det hela av värnpliktiga för tjänst vid flottan efter allt att döma torde komma att minskas, ifrågasatts, huruvida flottan helt eller delvis kunde avstå från denna kategori av värnpliktiga; och har jag genom skrivelse den 5 innevarande maj anmodat chefen för marinstaben att inkomma med yttrande i sådant hänseende.

I fråga om de *stationstjänst* tilldelade värnpliktiga, vilka i regel inrycka till tjänstgöring antingen i mitten av sommaren det år, inskrivningen ägt rum, eller omkring den 1 februari påföljande år, vill jag nämna, att jag med hänsyn särskilt till under mobiliseringen vunna erfarenheter genom skrivelse den 7 innevarande maj anmodat chefen för marinstaben att i samråd med marinförvaltningen och högste befälhavaren över kustflottan samt efter stationsbefälhavarnas hörande inkomma med yttrande rörande möjligheten och önskvärdheten av att minska antalet värnpliktiga, inskrivna till stationstjänst, eller ock att för flottans del helt och hållet avstå från denna kategori värnpliktiga. Det har därvid ifrågasatts, att flottans varv skulle i krigstid kunna få sitt behov av yrkesmän tillgodosett genom inkallelse enligt samma grunder, som jämlikt gällande inkallelseinstruktion skola tillämpas för fyllandet av detta behov vid vissa enskilda verk och fabriker. Beträffande särskilt militärarbetarna, vilka även ingå uti ifrågavarande grupp av värnpliktiga, synas dessa möjligen kunna ersättas av värnpliktiga, tilldelade allmän tjänst.

I detta ämne har chefen för marinstaben i skrivelse den 14 i samma månad anfört följande.

Enär de rådande höga prisen på stenkol och andra för vidmakthållandet av flottans krigsberedskap och för bedrivandet av dess övningar erforderliga förnödenheter ännu ej undergått någon starkare prissänkning, torde det, därest ej utöver anslaget till flottans krigsberedskap och övningar betydande medel bleve ställda till förfogande, bliva erforderligt att under år 1920 minska de i flottans normalövningsplan upptagna fartygsrustningarna. En dylik åtgärd torde även påkallas av de inom vissa personalkategorier förefintliga vakanserna. Då det för tillgodoseendet av härens personalbehov och för skötandet av tjänsten å flottans stationer vore av vikt, att antalet vid flottan i fredstid tjänstgörande värnpliktiga icke överstege vad som erfordrades för krigsberedskapens vidmakthållande och övningarnas bedrivande, kunde en överföring till

hären av en del marinen i sjötjänst eller stationstjänst tilldelade värnpliktiga bliva önskvärd.

Sådan överföring av värnpliktiga, som här ovan nämnts, kunde emellertid ej verkställas enligt nu gällande värnpliktslag. Chefen för marinstaben ville därför, efter att i ärendet hava samrått med chefen för generalstaben, hemställa, att proposition till riksdagen måtte avlätas om utfärdandet av en tillfällig lag, innebärande rättighet för Konungen att, oberoende av bestämmelserna i § 24 värnpliktslagen, låta, då särskilda omständigheter därtill föranledde, värnpliktiga av 1919 års klass, som tilldelats marinen och ej vore inskrivna å sjömanshus, överföras till hären. Klagan över dylikt beslut torde böra medgivas och underställas Konungens prövning.

Det sätt för lösning av den föreliggande frågan rörande värnpliktens fullgörande för värnpliktiga av 1919 års klass, tilldelade sjötjänst eller stationstjänst, som innefattas i chefens för marinstaben förslag, synes mig vara av beskaffenhet att böra vinna bifall; och anhåller jag att i annat sammanhang få göra den framställning, som härav föranledes. Härigenom kan tillgodoseendet av flottans eventuellt förefintliga behov av värnpliktiga av dessa kategorier, tillhörande ifrågavarande klass, på ett tillfredsställande sätt regleras, på samma gång tjänstgöringen för de värnpliktiga, som med tillämpning av den föreslagna lagen komma att överföras till hären, utan särskild åtgärd ordnas på samma sätt som för övriga värnpliktiga vid vederbörande truppslag, dit överföringen sker.

Beträffande frågan om det truppslag, till vilket ifrågavarande kategorier värnpliktiga böra överföras, har jag, efter samråd med chefen för lantförsvarsdepartementet, funnit lämpligast, att dessa värnpliktiga fullgöra sin värnpliktstjänstgöring vid fotfolket. Genom en sådan anordning komma de att i allmänhet få sin tjänstgöring förlagd till infanteriets vederbörande truppförband i hemorten. I den mån förevarande värnpliktiga på grund av kroppsbeskaffenhet e. d. icke skulle lämpa sig för tjänstgöring vid infanteriet, torde deras tjänstgöringsförhållanden böra ordnas i enlighet med bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Någon anledning att ifrågasätta ändring beträffande inkallandet och tjänstgöringen för de värnpliktiga, som må komma att fullgöra den tjänst vid flottan (sjötjänst eller stationstjänst), vilken de tilldelats, synes icke föreligga, helst som antalet av dessa värnpliktiga torde bliva ringa.

Beträffande de *kustartilleritjänst* tilldelade värnpliktiga av 1919 års klass, vilka avses att inrycka till tjänstgöring i början av november

1919 eller i början av februari 1920, anser jag mig icke för de vapenföra av denna kategori värnpliktiga böra ifrågasätta någon ändring av övningstiden, enär för dem synas böra bliva gällande enahanda tjänstgöringsförhållanden som för de värnpliktiga vid flertalet av arméns specialvapenslag (fästningsartilleriet).

I fråga om utbildningstiden för *icke vapenföra* värnpliktiga av 1919 års klass vid marinen tillåter jag mig hänvisa till vad chefen för lantförsvarsdepartementet därom förut anfört.

Med avseende å utbildningstiden för *studenter och likställda m. fl.* vid marinen torde, i överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om motsvarande kategori vid armén, något beslut i fråga om avkortning i utbildningstiden icke för närvarande böra fattas.»

Chefen för lantförsvarsdepartementet, statsrådet Nilson, yttrade här-
efter följande:

»I överensstämmelse med vad sålunda anförts har inom lantförsvarsdepartementet uppgjorts »Förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.» Över detta förslag har den av Kungl. Maj:t den 18 december 1918 tillsatta försvarskommissionen (herrar S. H. Kvarnzelius, ordförande, C. G. Ekman, friherre O. H. A. Fleming, J. L. Widell, S. Bengtsson, P. A. Hansson, V. Larsson, D. H. Pettersson och A. V. Sävström) den 24 innevarande månad avgivit infortrat yttrande samt därvid anfört följande:

Såväl med hänsyn till de efter den nuvarande värnpliktslagens antagande inträdda ändrade militärpolitiska förhållandena som ur synpunkten av att i möjligaste mån nedbringa utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel hölle kommissionen före, att därest en allmän värnplikt över huvud taget komme att i framtiden bibehållas, en väsentlig inskränkning av övningstiden för den stora huvudmassan av hären tilldelade värnpliktiga måste vidtagas. Huru värnpliktstjänstgöringen framdeles borde ordnas, kunde naturligtvis icke nu avgöras utan komme denna fråga att göras till föremål för en ingående undersökning i samband med den förestående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende. Det till kommissionens yttrande nu hänskjutna förslaget om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass avsåge också endast ett provisoriskt ordnande av denna årsklass första tjänstgöring och avsåge icke att på något sätt föregripa den blivande fullständiga försvarsrevisionen.

Vid den granskning kommissionen ur nu angivna synpunkt underkastat det uppgjorda lagförslaget hade kommissionen endast funnit anledning framställa följande erinringar.

Enligt lagförslaget skulle första tjänstgöringen för vapenföra värnpliktiga vid fotfolket utgöra 120 dagar samt tjänstgöringstiden för icke vapenföra sammanlagt 210 dagar. Den motsättning, som till synes här föreläge, hade givetvis sin förklaring därutinnan, att frågan om repetitionsövningarnas vid fotfolket längd och antal icke nu upptagits till prövning. Kommissionen förutsatte emellertid, att därest en inskränkning av repetitionsövningarna vid fotfolket komme till stånd, en däremot svarande avkortning av tjänstgöringstiden för de icke vapenföra jämväl vidtoges. Enligt kommissionens uppfattning borde nämligen tjänstgöringstiden för icke vapenföra icke överstiga den sammanlagda utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga vid fotfolket.

Vad nu anförts i fråga om icke vapenföra värnpliktigas tjänstgöringstid borde äga motsvarande tillämpning i fråga om trängen och intendenturtrupperna tilldelade värnpliktiga.

Den omständigheten att specialvapnen i övrigt icke berördes av det kommissionen förelagda lagförslaget borde givetvis icke anses prejudicerande i fråga om vad som kunde komma att framdeles beslutas angående övningstidens längd för dessa vapenslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställdé kommissionen, att förslag i ämnet måtte föreläggas den nu församlade riksdagen.

Mot kommissionens sålunda avfattade yttrande hava reservationer avgivits

dels av herr *Hansson*, som anført:

»I remisshandlingen har chefen för lantförvarsdepartementet framhållit, att såväl statsfinansiella hänsyn som andra omständigheter måste väcka betänkligheter mot att inkalla värnpliktiga av 1919 års klass till övning enligt nu gällande plan. Bland de andra omständigheter, som i detta sammanhang påkalla uppmärksamhet, synes mig den mest betydande vara det förändrade läge, som inträtt i och med världskrigets avslutande. I detta läge borde, i avvaktan på den förestående allmänna försvarsrevisionens resultat, utan våda för vårt land men till betydande lättnad såväl för de värnpliktiga som i de statsfinansiella svårigheterna samt till gagn för det produktiva arbetet, ett inställande av värnpliktsövningarna under jämväl nästa år kunna äga rum. Från denna utgångspunkt skulle jag ha velat för Kungl. Maj:t förorda framläggandet för riksdagen av förslag till provisorisk lag, vari Kungl. Maj:t bemyndigades att, utan hinder av vad i § 27 värnpliktslagen stadgas, begränsa inkallelserna av värnpliktige till det antal, som för vård- och vakttjänst är oundgängligen nödvändigt.

Chefen för lantförvarsdepartementet har emellertid nu begärt försvarskommissionens yttrande över ett inom departementet utarbetat förslag till lag om ändrad

utbildningstid för vissa värnpliktige av 1919 års klass. Jag har då, utan att frånträda min ovan angivna uppfattning om vad som varit riktigast, ansett mig pliktig att pröva detta förslags detaljer.

Enligt förslaget skulle för ifrågavarande värnpliktige fastställas en första övningstid av 120 dagar för de vapenföra vid fotfolket samt vid trängen i egentlig trängtjänst och i sjukbärartjänst, av 150 dagar vid trängen i egentlig sjukvårdstjänst och av 180 dagar vid intendenturtrupperna samt en sammanlagd övningstid av 210 dagar för de icke vapenföra, med undantag av dem, som nämnas under B eller C i § 27 mom. 2 värnpliktslagen.

Detta förslag innebär, särskilt för huvudmassan av de värnpliktige av 1919 års klass, en rätt betydande nedsättning i övningstiden. Denna nedsättning skulle otvivelaktigt möjliggöra en icke oväsentlig besparing i de militära utgifterna och samtidigt tillföra det produktiva arbetet ett tillskott av arbetskrafter. Det utgör sålunda ett steg i rätt riktning.

Jag har emellertid icke kunnat finna den olikhet i övningstiden, som föreslås för i förslaget nämnda grupper av värnpliktige vara motiverad. Såsom av den i remisshandlingen lämnade redogörelsen framgår, föreskriver värnpliktslagen för de värnpliktige vid trängen och intendenturtrupperna en väsentligen kortare första tjänstgöring än för de vapenföra värnpliktige vid fotfolket. Likaledes föreskriver värnpliktslagen en avsevärt kortare övningstid för de icke vapenföra värnpliktige än för de vapenföra. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle ett motsatt förhållande inträda. Medan för vapenföra värnpliktige vid fotfolket föreslås en minskning av första tjänstgöringen med 130 dagar, föreslås för de värnpliktige vid trängen och intendenturtrupperna en minskning med endast 30 dagar. Därigenom skulle första tjänstgöringen för vissa av de senare bli längre än för de vapenföra värnpliktige vid fotfolket. För icke vapenföra värnpliktige skulle minskningen för hela övningstiden bli endast 30 dagar.

För dessa olikheter har jag icke kunnat i remisshandlingarna finna någon motivering. En sådan kunde måhända utletas genom att till den nu föreslagna tiden för första tjänstgöringen man lade det antal dagar, varunder ifrågavarande vapenföra värnpliktige enligt gällande värnpliktslag ha att fullgöra repetitionsövningar. Man kommer då till en sammanlagd tjänstgöringstid av 210 dagar för samtliga.

Chefen för lantförsvarsdepartementet framhåller, att vad repetitionsövningarna angå, han icke finner anledning att förelägga innevarande riksdag något förslag till ändring. Därav synes framgå, att frågan om repetitionsövningarnas antal och längd skulle kunna bli föremål för en senare prövning. Under sådana förhållanden synes det mig, att vid beräkningen av tiden för den första tjänstgöringen hänsyn icke bör tagas till den olika tid, under vilken här ifrågavarande grupper av värnpliktige ha att fullgöra repetitionsövning. I annat fall skulle ju realiter även frågan om repetitionsövningarna för 1919 års klass nu avgöras och den övningstid, som sålunda fastställdes, komma att uppgå till 210 dagar.

Om det emellertid icke varit Kungl. Maj:ts avsikt att frågan om repetitionsövningarna skulle avgöras eller prejudiceras genom den provisoriska lösning av frågan om första tjänstgöringen för vissa värnpliktige av 1919 års klass, som nu föreslås, synes det mig ha varit lämpligare, att nu föreslagits en första övningstid av högst 120 dagar för samtliga de här ifrågavarande vapenföra värnpliktige och att för de icke vapenföra värnpliktige tjänstgöringstiden likaledes föreslagits till högst 120 dagar.

I fråga om det remitterade lagförslagets bestämmelse, att uti § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskriven uttagning för utbildning till underbefäl eller fackmän

icke skall äga rum bland värnpliktige av 1919 års klass, har jag i likhet med kommissionens majoritet icke funnit anledning till någon erinran»;

dels ock av herrar friherre *Fleming*, *Pettersson* och *Widell*, vilka ansett, att kommissionens yttrande bort hava följande lydelse:

»En i vårt försvarsväsende så djupt ingripande åtgärd som förkortande av första utbildningstiden för infanteriet, arméns huvudvapen, med mer än hälften — låt vara tillsvidare för blott ett år — bör enligt försvarskommissionens mening givetvis föregås av en fullständig och noggrann utredning. Så vitt av remissakten framgår, hava emellertid de militära myndigheterna icke ens blivit hörda i förevarande ärende. Då frågan alltså synes ännu icke hava underkastats den beredning, varom stadgas i 10 § riksdagsförordningen, och möjlighet att åstadkomma sådan beredning under de få dagar, som återstå för riksdagens arbete, tydligen icke kan förefinnas, får kommissionen redan av denna anledning hemställa, att proposition i ämnet icke måtte avlätas till innevarande riksdag».

Efter därom erhållen anmodan har jämväl chefen för generalstaben denna dag avgivit yttrande (se *Bil. A*) över det uppgjorda lagförslaget samt därvid framställt vissa erinringar mot detsamma.

Då emellertid förevarande fråga måste bedömas icke blott ur militär synpunkt utan jämväl med hänsyn till andra förhållanden, finner jag mig, under åberopande av vad försvarskommissionen i ärendet andragit, böra tillstyrka, att framställning i ämnet i enlighet med vad av mig förut anförts göres till riksdagen.»

Departementschefen uppläste härefter nämnda »Förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.» samt hemställde, att detta förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. E. Odhner.

Bil. A till Kungl. Maj:ts proposition nr 410.

Till statsrådet och chefen för Kungl. Lantförsvarsdepartementet.

Yttrande
över »Förslag
till lag om
ändrad ut-
bildningstid
för vissa
värnpliktiga
av 1919 års
klass m. m.»

Vid avgivande av yttrande över ifrågavarande lagförslag ha särskilt tvenne synpunkter ansetts böra framhållas. Den första är att om ock förhållandena nu kunna anses påkalla alla armars deltagande i det fredliga arbetet, och det statsfinansiella läget synes ogynnsamt, detta icke med nödvändighet synes behöva vara fallet under den tid, för vilken lagen skulle gälla. Visserligen synes enighet råda därom, att det statsfinansiella läget snarast tenderar till en försämring, men å andra sidan befara många, att produktionen, av orsaker som icke kunna undanröjas, kommer att avtaga och detta giva upphov till arbetslöshet. Då det dessutom torde vara svårt att beräkna, vilka krav det militärpolitiska läget under år 1920 kan komma att ställa, synes lagen ej böra upptaga bestämmelser, om vilka nästa lagtima riksdag lika väl kan hinna fatta beslut.

Den andra synpunkten är av militär natur, och ur den bör skärskådas, huruvida den hittills vid utvecklingen av vårt försvarsväsende tillämpade utvecklingsgången verkligen kan med full medvetenhet om verkan ytterligare pådrivas. Anser man 1875 års härordningsförslag som den teoretiska grunden för utvecklingen av vår allmänna värnplikt, finner man, att huvudvapnets, *infanteriets*, där angivna ställning i förhållande till andra försvarsmedel alltjämt försvagats, och att den då föreslagna utvecklingen icke ens 1914 blivit uppnådd. Redan i Kungl. Maj:ts förslag av 1901 hade främst marinen och specialvapnen vunnit en kraftigare utveckling än infanteriet, vilket förhållande ytterligare skärptes genom riksdagens beslut att nedsätta den första utbildningen vid huvudvapnet till fem månader. År 1914 stärktes visserligen infanteriets ställning i och för sig, men icke till jämbördighet.

Genom den föreslagna inskränknigen av den första utbildningstiden till mindre än hälften av den nu lagstadgade skulle årsklassen 1919 ur infanteriet sjunka under de enligt 1901 års lag senast utbildade klasserna och infanteriets ställning försämrans relativt till marinen och specialtruppslagen. Betänkligheterna att låta nämnda årsklass få

en så kort utbildning, att den icke motsvarar de moderna kraven eller ens dem, vid vilka 1901 års riksdag fasthöll, framstå bäst, då man beaktar världskrigets lärdom, att en trupp, som icke erhållit intensiv första utbildning under betydligt längre tid än den, som i lagförslaget avses, och därtill icke är insatt i en fast kader, endast sällan, och då i regeln med stora förluster, kan tillkämpa sig framgång i en allvarlig strid.

Härtill kommer, att infanteriets utbildning för närvarande kan sägas befinna sig i en kris. Redan för utbildningsåret 1917—1918 anbefalldes Kungl. Maj:t försök med av världskrigets erfarenheter påkallade nya grunder för utbildningen, och med stöd av dessa försök skulle nya metoder tillämpas under utbildningsåret 1918—1919. I följd av ändrade förhållanden kunna dessa ej nu medföra några mera betydande resultat. Emellertid framgår mer och mer av de rapporter, som ingått från i utlandet studerande officerare, att världskrigets erfarenheter måste medföra djupgående förändringar i infanteriets beväpning, taktik och utbildning. För specialvapnen äro förändringarna icke på långt när så bjärt framträdande och tränga där ej så genomgripande in i avseende på manskapets utbildning. De kunna ej där — icke heller, tror jag, vid marinen — kallas rent av revolutionerande. Så måste de nog betecknas vid infanteriet. En verklig omvälvning i förenämnda avseenden är nödvändig, om detta, huvudvapnet, skall kunna självt och därmed för hela fälthären återvinna den forna offensivkraften.

Av meddelandet, att regeringen har för avsikt att först på våren 1920 inkalla infanteriet tilldelade värnpliktiga av årsklassen 1919, framgår, att dessas användbarhet vid mobilisering under förra hälften av 1920 är mycket förminskad. Denna olägenhet synes, så snart de statsfinansiella eller andra därmed jämförliga hinder bortfalla, och hälst redan år 1920, böra upphävas genom nämnda värnpliktigas inkallelse till övning under erforderlig tid, i likhet med vad av mig i annan skrivelse denna dag anförts beträffande årsklassen 1918.

En definitiv nedsättning av den första utbildningstiden till 120 dagar för infanteriet tilldelade värnpliktiga av årsklassen 1919 är, i enlighet med vad ovan anförts, en åtgärd av allvarligaste slag, vilken ur militär synpunkt måste bestämt avstyrkas.

Därest en definitiv nedsättning av utbildningstiden för ifrågavarande årsklass anses av statsfinansiella skäl nödvändig, kunna dessa dock ej i och för sig kräva, att nedsättningen skall träffa just infanteriet, varigenom den verkar militärt mest försvagande. Uti den remitterade skrivelsen framhålles, att utredning verkställts angående ordnandet av

tjänstgöringsförhållandena för värnpliktiga av årsklassen 1919. Då jag icke äger kännedom om vad vid denna utredning förebragts, är det mig icke möjligt att uttala mig om de motiv, som ligga till grund för uttalandet i skrivelsen, att det i fråga om en begränsning av tjänstgöringstiden för infanteriets värnpliktiga givetvis kunde »ligga nära till hands att härvid anknyta till den ordning, som var bestämd i 1901 års värnpliktslag». Jag vill endast framhålla, att vid antagandet av 1901 års härordning andra förhållanden voro rådande än nu. Då hade bl. a. icke kravet på särskild vinterutbildning gjort sig särskilt gällande, ej heller nödvändigheten av olika slag av specialutbildning vid infanteriet.

Tänkes nuvarande relation — redan den ofördelaktig för huvudvapnet och därmed för hären i dess helhet — bibehållen, så borde indragningen likformigt träffa såväl marinen som specialvapnen vid hären, varigenom *bättre möjligheter än de i remisshandlingen föreslagna skulle kunna beredas infanteriet*. Visserligen äro förhållandena vid marinen och specialtruppslagen något mer kombinerade; utredning lär ej föreligga, och omöjligheten att åstadkomma en någorlunda likformig reduktion är sålunda ej påvisad. Om den än ej kan medhinnas nu, torde detta dock kunna ske till den tid, då lagen skall sättas i verket. Den största svårigheten härvid synes mig ligga i hästskötseln vid härens specialvapen. Vid trängen har dock lagförslaget ansett sig kunna övervinna denna. Frågans lösning torde även underlättas därav, att avvecklingen av det stora antalet övertaliga hästar väl nu ej lär kunna dröja länge.

Ehuru nedsättningen i infanteriets första tjänstgöring är den ojämförligt viktigaste punkten i lagförslaget, måste jag dock även framhålla mina betänkligheter mot nedsättningen vid trängen och intendenturtrupperna till respektive 120—150 och 180 dagar. Trängen blev 1914 redan i Kungl. Maj:ts förslag hårt beskuren, och det synes mig här — liksom vid intendenturtrupperna — mycket störande för utbildningens allmänna gång att göra inskränkningar, som vid de små kontingenter det här är fråga om i statsfinansiellt hänseende ha en försvinnande liten betydelse.

Statsfinansiellt och formellt torde frågan kunna lösas så, att den nu ifrågavarande lagen gives sådan innebörd, att den minskning i antalet tjänstgöringsdagar, som § 1 i det remitterade lagförslaget ifrågasätter, må efter de grunder, Konungen bestämmer, för avkortning av nu föreskriven första tjänstgöring, fördelas på härens samtliga truppslag — således även på infanteriet — utom trängen och intendenturtrupperna samt på marinen. En formell frihet för Konungen i samma riktning är redan

i lagförslaget avsedd genom uttrycket »— — — må Konungen förordna».

Indragningen av »underbefäl och fackmän» synes mig kunna möta principiella svårigheter, vilka uti min skrivelse denna dag n:r 233 blivit i någon mån berörda. Men betänkliga svårigheter av rent praktisk art kunna därav vållas. Ingen torde kunna säga, hur tillgången på underbefäl kan komma att ställa sig hösten 1920. Det kan hända, att man genom att nu besluta sig för indragning av värnpliktiga underbefälsämnen kan komma till en ytterligt betänklig brist på befäl redan för fredstjänsten. Under dessa omständigheter synes förslaget i detta avseende icke böra föreläggas innevarande års riksdag.

Stockholm den 27 maj 1919.

K. G. BILDT.

Chef för Generalstaben.

E. af Klercker.
